Na Amina MALIKOVA,
PhD katika mafunzo ya Sanaa

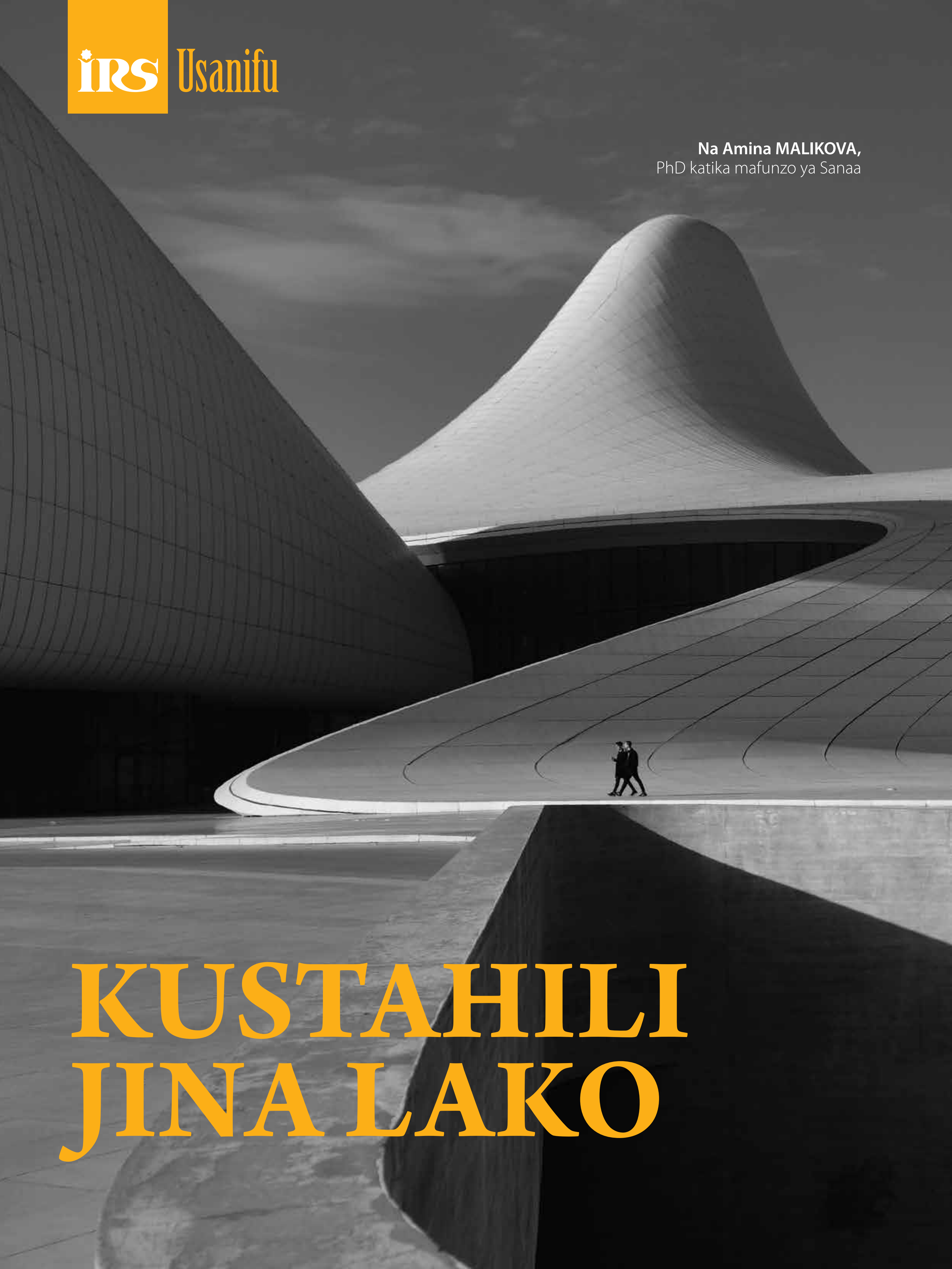

KUSTAHILI JINA LAKO

"Unyumbufu wa miundo kihistoria umekuwa msingi wa majengo ya Kiislamu. Gridi au mifululizo mingi ya safu hapa inapatikana bila kikomo, kama miti katika msitu na kuunda nafasi ya kitabaka. Mitindo endelevu ya kikaligrafia na kimapambo inapatikana kutoka mazuliani hadi kutani, kutoka kutani hadi madarini, kutoka madarini hadi kileleni na kusababisha mahusiano mufti na kuficha tofauti kati ya vipengele vya majengo na mazingira. Tulikusudia kuupa ufahamu huu wa kihistoria wa usanifu majengo msukumo mpya na kusababisha utambulisho mpya kulingana na desturi."

Hivi ndivyo msanifu majengo maarufu, Zaha Hadid, alivyofafanua maudhui ya kidhana ya mradi wake anaopenda wa – Heydar Aliyev Center huko Baku. Msanifu majengo huyo alichukulia Heydar Aliyev Center kuwa moja ya miradi muhimu zaidi ya kampuni yake ya Zaha Hadid Architects. Ikiwa mshindi wa mojawapo ya tuzo za kifahari zaidi za usanifu majengo mwaka wa 2014 wakati London Design Museum iliiwasilisha na tuzo ya "2014 Design of the Year", inavutia zaidi kwa mtiririko wa miundo iliyojumuishwa kimufti kuwa mandhari makubwa, hali ambazo zilikubalika na mwandishi na kuwa mwendelezo asili wa mwonekano wa mjengo wa Heydar Aliyev Center.

Msingi wa mjengo wa Heydar Aliyev Center uliwekwa tarehe 10 Septemba 2007, ilhali ufunguzi rasmi wa

mjengo huo ulifanyika tarehe 10 Mei 2012, katika siku ya maadhimisho ya miaka 89 ya kuzaliwa kwa Kiongozi wa Kitaifa Heydar Aliyev.

Kituo cha Heydar Aliyev Center kilianzishwa kwa amri ya Rais wa Jamhuri ya Azerbaijan, Ilham Aliyev, kwa lengo la kuhimiza falsafa ya ujenzi wa taifa, dhana ya Kiarzebaijani na turathi ya Heydar Aliyev; kutekeleza hatua na kutayarisha mapendekezo katika nyanja ya uhifadhi na maendeleo ya turathi ya Kiongozi wa Kitaifa wa watu wa Azerbaijani katika nyanja ya sayansi, elimu, utamaduni, huduma ya afya, michezo, ikolojia, uchumi na nyanja nyinginezo; kuwakilisha na kuhimiza historia na utamaduni wa Azerbaijani, lugha ya Azerbaijani, maadili ya kitaifa na ya kiroho kwa kiwango cha kimataifa; kusaidia nyanja mbalimbali za sayansi, elimu na utamaduni; kutekeleza miradi ya kuendeleza nyanja hizi; kuandaa mikutano, makongamano, makumbusho, maonyesho, pamoja na matukio mengine yanayohusiana na nyanja za shughuli za Kituo; kuanzisha na kuendeleza ushirikiano na taasisi nyinginezo katika nyanja ya kujifunza turathi ya Heydar Aliyev.

Kituo cha Heydar Aliyev Center kinachukuliwa kwa usahihi kuwa mojawapo ya kazi za kipekee za usanifu majengo duniani, kutokana na kuvutia kwa upekee na ubunifu wa majengo yake.

Eneo la kiwanda cha zamani cha kutengeneza mashine kilichopewa jina la Sattarkhan lilitengwa kwa ujenzi wa Kituo hicho. Kiwanda hicho kilihamishwa, eneo la hekta 16 lilitayarishwa na ujenzi ulianza kulingana na mpango wa Zaha Hadid. Kwa kutumia tofauti za urefu na matuta asili yanayokaribia kuwa mteremko wa moja kwa moja, Zaha Hadid aliweza kutengeneza nafasi nyingi changamano. Ukichungulia katika eneo pana, ni vigumu kukosa kutambua kuwa wakati wa kubuni jiometri ya Kituo, msanifu majengo alikosa kujumuisha kabisa mistari sambamba, kana kwamba anasisitiza usemi wa uhakika wa Gaudi aliyesema kuwa mazingira asili yenyewe hayana mistari sambamba.

Vipengele vya kiusanifu na kiishara vinaunda mseto mufti wa ajabu hapa. Muundo wa kialgoriti na vifaa vya kisasa vilimpa gwiji wa majengo ya kisasa fursa ya kuunda mjengo unaoficha tofauti kati ya mjengo na mandhari ya mjini, upande wa mbele wa mjengo na uwanja wa jiji, mjengo ulioundwa na binadamu na dunia, ndani na nje.

Mjengo huo ulianza kuvutia vyombo vya habari vya kimataifa ukiwa katika hatua ya ujenzi. Uliangaziwa katika kipindi cha "Build it big" kwenye chaneli za Discovery na Sayansi, zinazoangazia miradi ya maarufu zaidi ya uhandisi na kazi za kipekee za kiusanifu duniani. Katika

kipindi hicho, mwandalizi, Danny Forster, alisema haya kuhusu Kituo hicho:"Si tu kituo cha utamaduni, ni njia ya kuthibitisha nafasi yako duniani."

"Kujitahidi Kuboresha Mustakabali". Kunaonekana katika muundo wa mjengo wa Kituo chenyewe na kwenye mbuga iliyo karibu, inayochukua nafasi ya karibu hekta 13.58 na ambapo nafasi ya nyanja za kijani za kupendeza inachukuliwa na vidimbwi vya kijiometri na njia angavu za "ngazi". Kwa hivyo, ni kawaida sana kwamba vipengele vilivyounda picha ya jiji la kisasa zaidi katika majira ya kupukutika ya 2013 vilipokewa na maoni ya kusisimua kutoka kwa wataalamu katika Sikukuu ya Usanifu Majengo Duniani (World Architecture Festival) nchini Singapoo. Mwanamke wa kwanza kushinda tuzo ya kifahari ya Pritzker Prize aliendelea kutii kanuni za msingi za majengo ya kisasa. Weupe mwingi wa kung'aa unaacha mvuto wa kweli wa kudumu.

Majengo ya kituo cha Heydar Aliyev Cultural Center yanatokana na ushirikiano wa mifumo miwili: mjengo wa sarufi na idadi kubwa ya fremu pana. Ili kuunda nafasi kubwa zinazompa mgeni fursa ya kufurahia unyumbufu wa ndani, vipengele wima vya mjengo vimefichwa na mfumo wa paneli za kufunga na kuta za pazia.

Kwa gwiji wa majengo ya kisasa, ujenzi wa kiusanifu wa safu za mjengo ulikuwa moja ya vipengele muhimu na tata zaidi vya mradi. Kama ilivyoeleweka na mwandishi, miundo yake inafanana na mawimbi yanayopita juu ya mengine. Paa lina paneli 12,027 kwa muundo wa maumbo mbalimbali ya jiometri. Wakati wa ujenzi, mtandao wa mijengo ya chuma yenye urefu wa jumla wa 90 km ilitengenezwa. Maumbo ya pembetatu, mistatili na trapezia yalichukua nafasi ya hekta 4. Paneli zilipewa umbo linalohitajika kwa kutumia ombwe. Poliesta iliyoimarishwa na glasi ya faiba ilichaguliwa kama kifaa kinachofaa cha kutengeneza safu kwa sababu inatoa uthabiti wa mjengo na inakidhi mahitaji mengi ya matumizi. Rangi nyeupe ya paneli haiashirii tu maisha mazuri ya usoni, lakini kutokana nayo, miali ya jua inasisitiza miundo isiyo ya kawaida ya jengo, na mwonekano wake hubadilika kulingana na wakati wa siku na mabadiliko ya mwanga wa jua.

Kwa msaada wa mwanga unaoelekezwa kutoka ndani hadi sehemu za nje, picha ya usiku ya mjengo huundwa. Ikianzia ndani hadi sehemu ya nje na kuonyesha vipengele rasmi, mistari inayong'aa inaonyesha yaliyomo na kudumisha upatanifu kati ya ndani na nje. Urefu wa kilele cha juu zaidi cha mjengo ni mita 74.1. Ganda linaupa mjengo sura moja. Unaonekana kama kitu kimoja na unapita kwenye sehemu inayozunguka mjengo, ukisambaa kwenye ardhi na kusimamia mahali popote. Kadri unavyozidi kupanda mwinuko wa mlima kwenye ngazi pana na nyeupe ukielekea mlango wa Kituo, ndivyo mionekano ya maeneo yanayozunguka jiji la kisasa inavyozidi kupanuka. Miinuko inabadilishana na mifumo ya kupendeza iliyozungukwa na chemichemi za maji kwa namna ya maporomoko ya maji,

yanayotiririka chini ya kuta wima hadi kwenye mabakuli mapana ya hifadhi zilizojengwa na binadamu.

Kimeinuka kama kisiwa juu ya "bahari" ya jiji kubwa. Kama kilele cheupe cha mlima. Kituo cha Heydar Aliyev Cultural Center, kwa uwezo wa fikra za mwandishi, kina mikunjo ya ajabu na laini, kana kwamba imepigwa na upepo na maji kwa muda mrefu. Na ndani yake kuna tunu halisi za vitu mbalimbali, vya kustaajabisha na vya kuvutia.

Mjengo wa Kituo hicho umetumia nafasi ya karibu mita mraba 101,801, inayokifanya kiwe mojawapo ya maeneo makubwa zaidi yaliyotengwa kwa maonyesho mbalimbali. Vyumba vya kilele cha juu zaidi cha mjengo

vinahifadhi vitu vya kudumu na vya muda vya maonyesho, vivutio vya kimsimu na kimradi vinavyoelezea utamaduni wa Azerbaijani kwa ufasaha na wazi zaidi. Kila kimoja kinaendana kiasili katika upekee wa mazingira ya kuvutia ya mjengo.

Ukiwa umezama katika unyumbufu wa mwanga laini unaotawala katika sehemu zote za ndani ya jumba la makumbusho, kazi hii ya kipekee inaonekana kuelekeza utaratibu wa mawasiliano. Likiwa limetengwa kwa turathi za kitamaduni, mavazi ya kale, kazi za ufundi, vyombo vya udongo na ala za muziki (zinazoambatana na rekodi za sauti), vitu vya maonyesho viko katika hali yake halisi, inayowaelekeza wageni katika mabadiliko ya hatua za kihistoria zilizobadilishana katika makutano ya njia muhimu za biashara.

Jengo kuu la Kituo lina idara tatu: Heydar Aliyev Museum, kumbi za maonyesho na Ukumbi mkuu (Auditorium). Sehemu ya ghorofa tisa ya kumbi za maonyesho ina vyumba vya maonyesho, ofisi, pamoja na mkahawa na kafeteria. Ukumbi wa ghorofa nne una Ukumbi wenyewe, vyumba viwili vya mikutano, vyumba vya mikutano na makongamano rasmi, na Kituo cha Vyombo vya Habari. Jengo pia lina eneo la mandhari, lililo na miti na maua na miti ya mapambo. Pia, jengo lina vituo mbalimbali vya habari vya kushirikisha, ambapo wageni wanaweza kupata habari kuhusu Kituo na ajenda za matukio yajayo. Jengo lina maegesho ya chini ya ardhi.

"Jumba la Makumbusho la Heydar Aliyev". Katika lango la jumba la makumbusho, kwenye ghorofa ya kwanza ya jengo, kuna mkusanyiko wa magari ya serikali yaliyotumika kwanza na Katibu wa Kwanza wa Kamati Kuu ya Azerbaijan (First Secretary of the Central Committee of Azerbaijan) na baadaye Rais wa Azerbaijan, Heydar Aliyev kutoka 1969 hadi 2003. vitu vingine vya maonyesho vimepangwa kwa njia ya

kuonyesha historia ya nchi, kuundwa kwa taifa, mafanikio ya kitaifa katika nyanja ya uchumi, utamaduni na michezo kupitia

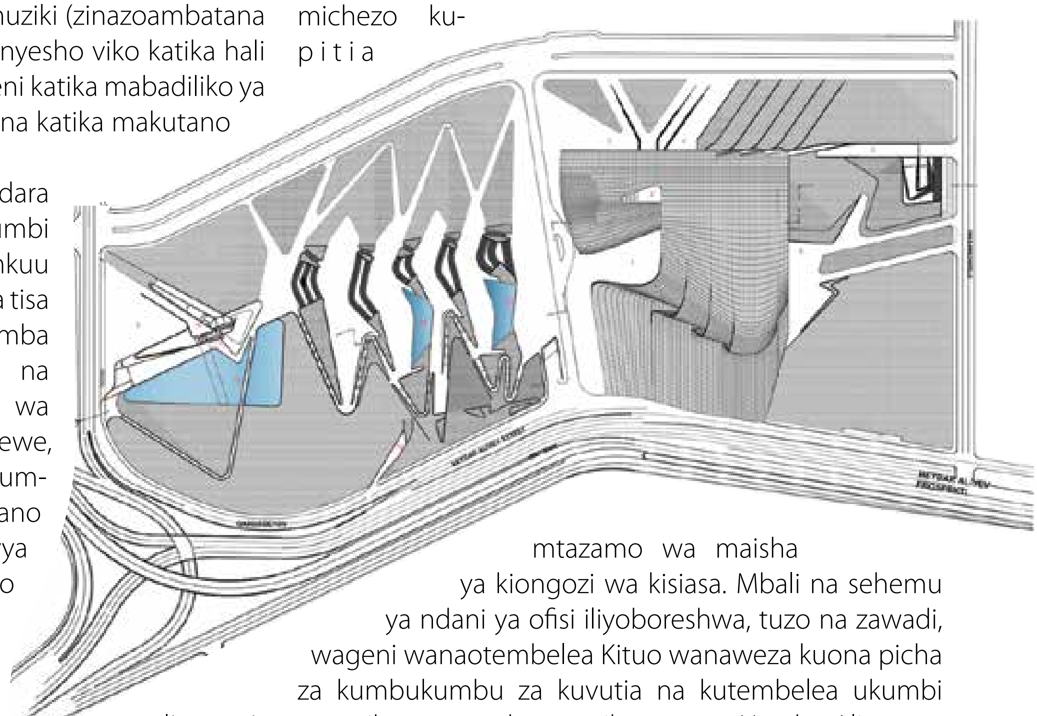

mtazamo wa maisha ya kiongozi wa kisiasa. Mbali na sehemu ya ndani ya ofisi iliyoboreshwa, tuzo na zawadi, wageni wanaotembelea Kituo wanaweza kuona picha za kumbukumbu za kuvutia na kutembelea ukumbi wa mikutano, ambapo mikutano ya Heydar Aliyev na wakuu na watu mashuhuri wa mataifa mengine inaonyeshwa kwa kutumia globu.

Wakati wa kujenga jumba la makumbusho, umakinifu maalum ulizingatiwa katika kuonyesha vipindi mbalimbali vya historia ya Azerbaijan, pamoja na maisha na kazi ya Heydar Aliyev. Katika jengo la ghorofa tatu la jumba la makumbusho, maisha ya Heydar Aliyev yanaonyeshwa

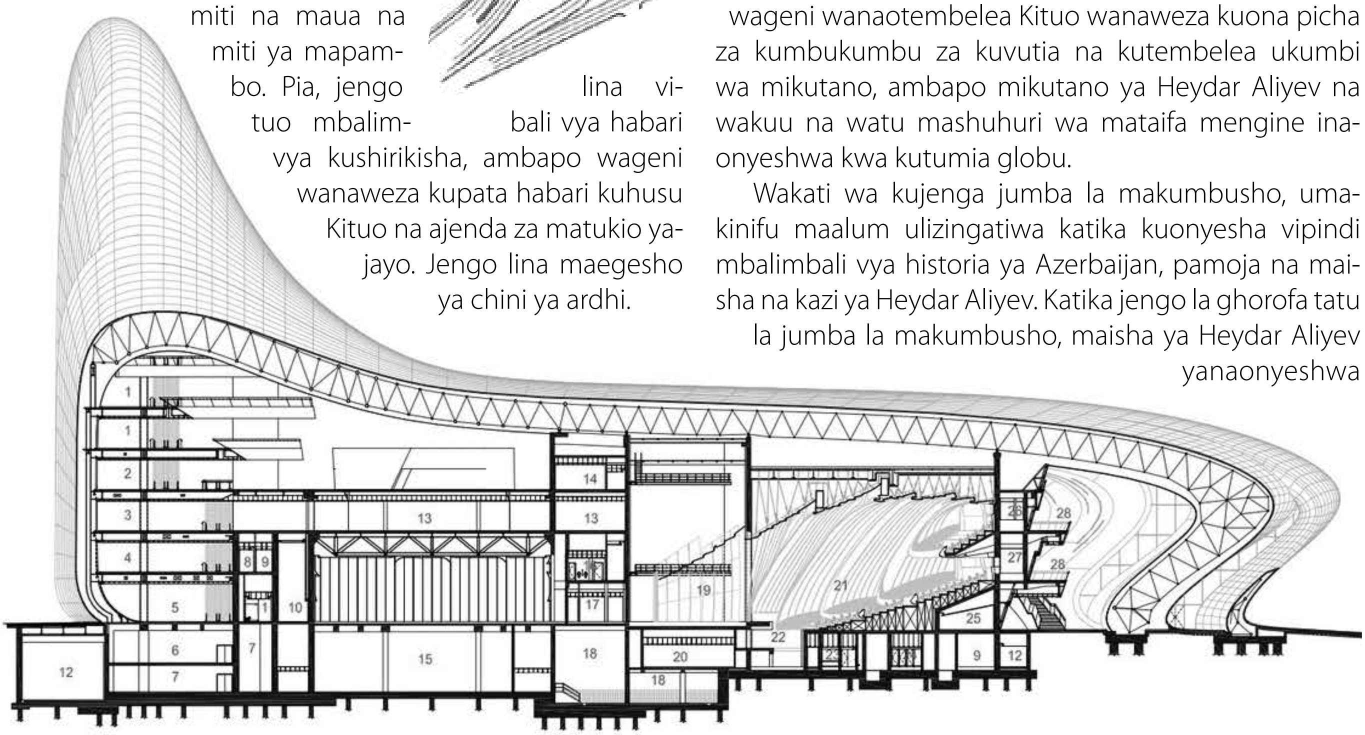

kupitia picha na video. Jumba la makumbusho ni maarufu kwa muundo wake na vitu halisi vilivyomo. Pamoja na safari ya maisha ya Heydar Aliyev kutoka 1923 hadi 2003, matukio muhimu yaliyotokea katika vipindi mbalimbali vya kihistoria katika maisha ya umma na ya kisiasa ya Azerbaijan yanaonyeshwa kwa wageni. Vigezo mbalimbali vya shughuli za Heydar Aliyev katika enzi ya utawala wa Kisovieti na miaka ya uhuru vimeonyeshwa kwa namna pepe katika sehemu za jumba la makumbusho za "Maisha katika Picha", "Maisha ya Umma na ya Kisiasa ya Azerbaijani", na "Utaifa, Turathi na Mafanikio Yetu". Habari za sauti kuhusu kila mada zinapatikana kwa Kiazerbaijani na Kiingereza. Mojawapo ya sehemu za jumba la makumbusho ni ukumbi wa picha na video zinazoonyesha mikutano ya Heydar Aliyev na viongozi wa nchi mbalimbali. Unapogusa picha za nchi kwenye globu, picha za Heydar Aliyev na viongozi wa mataifa mengine na zawadi alizopewa zinaonekana katika mandhari ya nyuma. Zawadi zenyewe pia zimeonyeshwa katika jumba la makumbusho. Ukumbi huo pia unaonyesha nguo za kijeshi na kiraia za Heydar Aliyev, dawati lake, amri na medali.

"Lulu za Azerbaijani: katika mtiririko wa historia".

Yakiwa yanapatikana kwenye ghorofa ya kwanza ya mjengo wa kipekee wa Zaha Hadid, maonyesho haya yanatoa fursa ya kufahamu mambo ya kipekee ya historia ya nchi na turathi ya kitamaduni, ikijumuisha picha za mawe kutoka Gobustan, sarafu za kale na mapambo, vitu vya udongo na shaba nyekundu vya enzi za kati, nakala za kale za Kurani, Biblia na Torah. Bila shaka, mazulia ya kale ya Azerbaijani na ala za muziki, ambazo, hakika, sauti yake inaweza kusikika, zimeonyeshwa pia.

"Azerbaijani Ndogo". Kwenye ghorofa ya pili ya Kituo, kuna mifano ya mijengo 45 ya kihistoria na maonyesho ya majengo kutoka jiji kuu na maeneo mengine ya nchi. Wageni wanaweza kuona matoleo madogo ya Maiden Tower, Momine-Khatun Mausoleum, Stesheni ya treni ya Baku, Philharmonic Hall na majengo ya Ismailia, pamoja na mifano ya majengo ya Soviet – Government House na Green Theater.

Mwisho, majengo ya kisasa na ya "baadaye" yanaonyeshwa na Baku Crystal Hall na Flame Towers, pamoja na mjengo wa State Oil Fund of Azerbaijan.

"Maonyesho ya Magari ya Kale". Maonyesho haya yanaangazia kazi za kipekee za sekta ya magari duniani ya nchi tofauti kutoka karne ya 19 hadi leo katika hali ya kusisimua. Maonyesho hayo yanawapa wageni habari kuhusu historia ya sekta ya magari na yanaonyesha magari kutoka Ujerumani, Marekani, Ufaransa, Italia, Uingereza na nchi za baada ya enzi ya utawala wa Kisovieti. Mbali na magari, stesheni halisi za mafuta, picha na video pamoja na magazeti na majarida yanayoangazia mada hii vimeonyeshwa pia.

"Maonyesho ya Muda". Tangu kufunguliwa kwake, kituo cha Heydar Aliyev Center kimeandaa maonyesho mengi ya kazi za wapigapicha, wachongaji, wasanii na wasanifu maarufu duniani. Kati yao ni msanii wa pop wa Kimarekani, Andy Warhol. Maonyesho yaliyoandaliwa Azerbaijan kwa mara ya kwanza yaliangazia zaidi ya kazi mia moja za msanii huyo, ikijumuisha filamu fupi za Warhol. Maonyesho ya kazi za mchoraji maarufu wa Azerbaijan, Tahir Salahov, yalitambua mmoja wa waanzilishi wa "mtindo mkali" katika uchoraji, yaliangazia zaidi ya kazi 100, pamoja na kazi zake zilizoonyeshwa kwenye mazulia. Maonyesho makubwa ya kazi za Zurab Tsereteli yameandaliwa pia ndani ya kumbi za Kituo. Kazi za mpigapicha wa mazingira asili wa Ujerumani, Theo Allofs na Mchoraji wa Meksiko George Marin zimeonyeshwa pia.

Sehemu ya ndani ya Kituo cha Utamaduni (Cultural Center) inawakilisha mwonekano maalum wa utafiti wa kibunifu wa wasanii. Kila onyesho linalandana, na kama

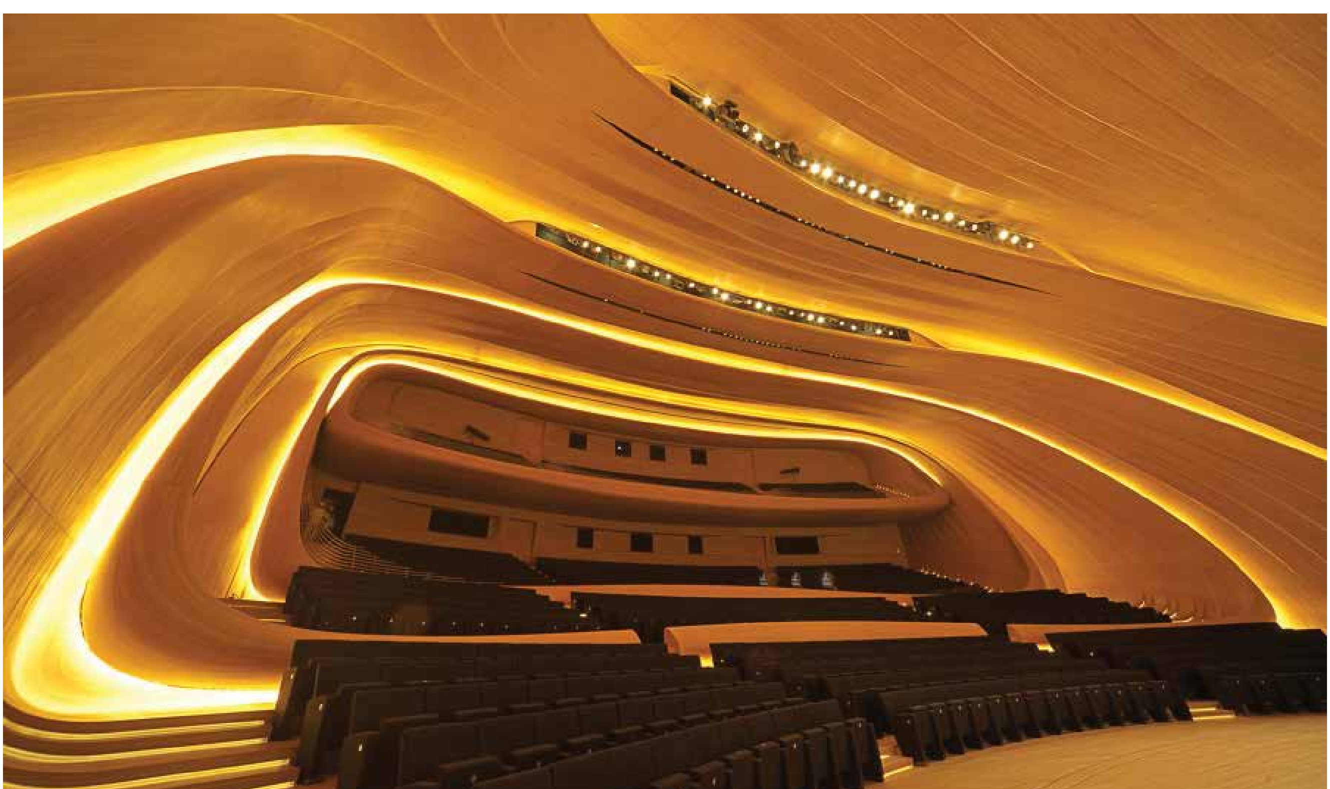

ilivyokuwa, linaendeleza uhalisi wa msingi wa msanifu, ambaye wakati wote alizungumzia matamanio ya baadaye. Na ndiyo sababu sanaa ya kisasa "inapatikana" kwa njia ya asili sana katika nyanja zilizochaguliwa kimahususi kwa ajili yake. Kutoka ghorofa moja hadi nyingine, wageni wanaotembelea Kituo hufurahia aina ya nelibini (kaleidoscope), ambapo kila badiliko ni picha mpya ya kazi za sanaa za waandishi ambao majina yao yanahusishwa kwa uthabiti na utamaduni wa dunia. Kwa hivyo, urithi wa Salvador Dali unatiririka taratibu kuwa maonyesho binafsi ya msanii dhahania wa Kituruki, Devrim Erbil, ilhali maonyesho ya "Hyperrealistic Sculpture. Almost Alive" yanapatana na maonyesho ya midoli ya sanaa kutoka nchi 16 za dunia. Maonyesho yenye mada ya wawakilishi maarufu wa sanaa ya kisasa, ambayo Kituo huandaa katika nyanja nyingi, huonyesha uhusiano kati ya tamaduni za nchi na watu tofauti kulingana na wakati na mahali. Kwa mfano, maonyesho ya pamoja ya Azerbaijan na Latvia ya "Kati ya Mbingu na Dunia" kwa kushirikisha kazi za Reza Deghati na Ieva Krumina. Ilikuwa katika Kituo cha Utamaduni ambapo kazi za kipekee za Azerbaijani na mikusanyiko ya kutoka mashariki ya Sardar Palace huko Iravan kutoka Jumba la Kitaifa la Makumbusho la Jojia (Georgian National Museum) kazi za "Vielelezo vya Historia" na "Usasa na Mitindo" ziling'aa. Hapa, mtu angeona michoro ya Mbrazili, Nina Pandolfo, kazi za picha za msanii wa Bahareni, mwanafamilia ya kifalme, Sheikh Rashid al Khalifa, na kazi za kipekee za michoro na sanamu za kidini kutoka State Tretyakov Gallery na Museum of Russian Icons.

"Maonyesho ya Muziki, Uigizaji, Mikutano na Makongamano". Inapaswa kusemekana kuwa mtungo wa safu nyingi wa kituo cha Heydar Aliyev Center unaonyesha kiusanifu utofauti wa matukio yanayoonyeshwa huko. Mara nyingi kituo hicho huwa uwanja wa maonyesho ya muziki pia. Ukumbi, ambao sehemu yake ya ndani imefunikwa na mbao ya mwaloni wa Kanada, unatofautishwa na vifaa vya ajabu vya sauti vilivyowekwa. Waigizaji wa Moscow Musical Theater "Helikon-Opera", Vienna Strauss Orchestra, Vienna Chamber Orchestra, washindi mara nane wa tuzo ya Grammy "Take 6", nyota wa dunia wa opera, bendi maarufu za muziki na waimbaji waliigiza

IRS Usanifu

chini ya vyumba hivi visivyo vya kawaida. Albamu ya muziki ya "Sauti ya Karabakh", mradi ulioonyesha wazi dhana kuwa muziki hauna mipaka au vizuizi vya lugha, uliwasilishwa hapa pia.

Jukwaa la Ukumbi lenyewe mara kwa mara limekuwa jukwaa la kukusanya ujumbe muhimu kwa jamii. Mikutano na makongamano mengi ya kimataifa ambayo viongozi wa nchi hushiriki, mikutano na mazungumzo ya wajumbe – kila moja inaonyesha wazi jukumu la "neno" hilo katika ustaarabu wa kimataifa. Kwa mfano, mtazamo wa ulimwengu wa Sadhguru umejumuishwa katika Siku ya Kimataifa ya Washawishi.

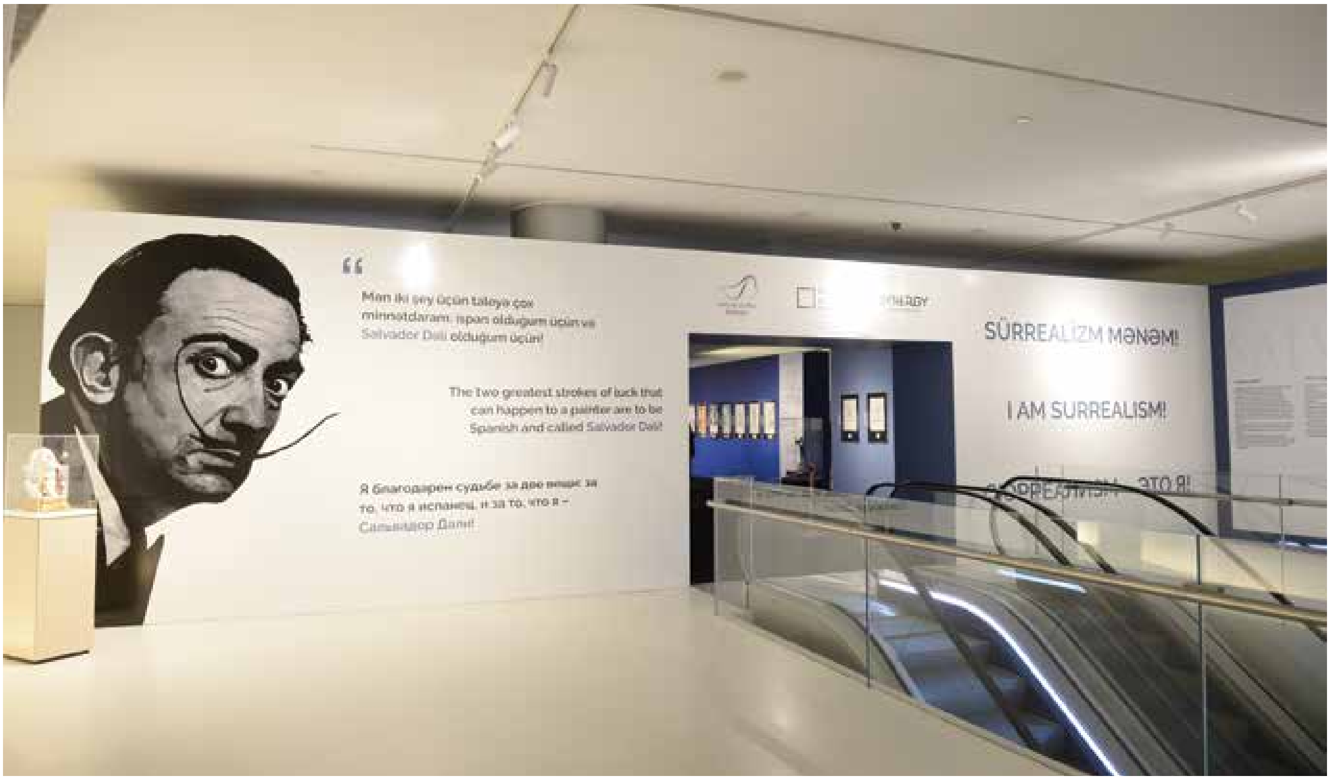

Katika mwaka wa maadhimisho ya miaka 100 ya kuzaliwa kwa Kiongozi wa Kitaifa, Heydar Aliyev, Kituo kilikuwa kivutio kikubwa cha raia wa nchi na wageni wengi. Mfululizo wa matukio ya sherehe na ukusanyaji wa vitu na zawadi nyingi kutoka kwa umma zinazotoa dhana halisi ya hadithi na kumbukumbu za mwana wa thamani wa Azerbaijani, inatoa fursa ya kipekee ya kutambua kipaji cha mojawapo wa viongozi wa dunia aliyejitolea maisha yake kuhudumia Nchi yake. Urithi ulioachwa na Heydar Aliyev hauna kikomo.

Kwa kuwepo kwa miaka mingi, kituo cha Heydar Aliyev Cultural Center kimekuwa jukwaa linalotambulika ambapo matukio makubwa na ya kipekee yamefanyika. Kila tukio linalofanyika katika Kituo linadhihirisha wazo kuu la msingi katika uchangamano huu wa kipekee kuwa sanaa ni ashirio la utamaduni mwingi, ambayo inaeneza mkondo wa kihistoria wa Azerbaijani, ambayo imejumuishwa katika "mshipa" muhimu wa mahusiano ya kiuchumi. Kufikia sasa, ni nchi ambayo watu wa mataifa na dini tofauti wanaishi pamoja kwa amani na kufaana kwa ajabu na hivyo basi, kuanzisha uhalisia wa kipekee ambao nchi yetu inajivunia. Hili wakati wote limekuwa lengo kuu la Heydar Aliyev, ambaye jina lake daima limeandikwa kiishara kwa wino wa chuma na "mchapo" wa kupaa wa maudhui ya kisemantiki yaliyorejeshwa na Zaha Hadid katika hatua ya usanifu. Na sasa, kwa miaka kumi na moja, utaratibu huo umefuatwa katika kila kitu kinachofanyika katika ujuzi wake wa kiusanifu.

Vikiwa na mizizi yake kwenye kina cha historia na wepesi mufti wa mikunjo iliyoelekezwa kwa maisha ya usoni, kujumuisha matumizi ya suluhu za ajabu na ujumuishaji wa njozi za ajabu… Yakiwa yanavutia lakini hayatoi jibu la kuelewa namna yake, majengo ya Kituo hayana muundo dhahiri na kwa hivyo yanavutia ajabu … Ni aina ya daraja la mazungumzo ya tamaduni, yanayoeleweka bila tafsiri na kuthibitisha umoja katika uanuwai.

"Kwangu, ilikuwa fursa ya kunyanyuka na kutandaza mbawa zangu," alisema Zaha Hadid kuhusu mradi wa Heydar Aliyev Center ulioko Baku. Kazi yake haina mifano duniani, imekuwa ujumbe mkubwa kwa dunia kuhusu kujitegemea na matamanio ya Azerbaijan. Kituo hiki kimeelezwa kuwa ua la kigeni, kana kwamba ni mawimbi makubwa sana ya bahari. Kimelinganishwa na tuta la mchanga na chombo cha angani cha maisha ya usoni.

Tukiangalia maoni yaliyotolewa kwenye majukwaa mengi mtandaoni, karibu kila mtu anatambua upekee wake. Kituo cha Heydar Aliyev Center, ambacho kimekuwa moja ya ishara mpya za jiji kuu la Azerbaijan, kinavutia ajabu. Na kuna kitu cha kipekee ndani yake kwa kila mtu ambaye ameona kibinafsi maajabu haya ya kiusanifu angalau mara moja.